

kultura nije zanemario njihove specifičnosti među kojima su i naše uzorno i iscrpno opisane.

Tanja PERIĆ-POLONIJO

Zbirka tekstova ženskih židovskih pjesama iz Iraka grupira građu prema kriteriju povezanosti određenih pjesama s temom ili periodom životnih događanja unutar životnog ciklusa čovjeka. Tako su pjesme podijeljene u pet skupina odnosno pet dijelova knjige: 1 - uspavanke; 2 - pjesme za malu djecu; 3 - svadbene pjesme; 4 - pjesme za obred "Ziyara"; 5 - tužbalice i naricaljke. Podjela pjesama u zbirci temelji se na činjenici da se samo te određene pjesme pjevaju isključivo u navedenim određenim životnim situacijama, a ni u koje drugo doba. Prvi dio zbirke je posvećen uspavankama preuzetim iz rukopisa iz 19. stoljeća, kao i suvremene prakse iračkih Židova koji ih još i danas izvode. Uspavanke su podijeljene u nekoliko skupina koje se razlikuju prema sadržaju, pjesničkom obliku i napjevu. Predstavljene su pisane i usmene verzije pjesama. Drugi dio zbirke obuhvaća pjesme za malu djecu. Suprotno uspavankama koje imaju funkciju umirivanja, tj. usplavlivanja djece, ove pjesme upravo potiču djecu na određene aktivnosti (hodanje djeteta, tj. poticanje na prve korake, buđenje djeteta ili poticanje na ples), ili predstavljaju pohvale dječjih osobina (njihovo odijevanje, ukrase, njihov brz rast ili sjajnu budućnost koja ih čeka). Te pjesme se ne pjevaju poput uspavanki i tužbalica, već se izvode više poput recitacija. Obrasci pjesama kao i situacije u kojima se one izvode, zajedničke su židovskim i muslimanskim majkama, zbog čega nalazimo identične stihove u obje grupe. Ipak, židovske pjesme razlikuju se zbog toga što se izvode na judejsko-arapskom dijalektu i što ta vrsta pjesama sadrži čisto židovske motive kao što su opisi situacija kada dijete uči čitati Toru, ili vjenčanje s rabinovom kćeri itd. Dok su sve objavljene pjesme muslimanskih Arapa preuzete iz usmene tradicije, dotle su židovske, neke preuzete iz rukopisa iz 19. stoljeća a neke iz usmene tradicije sačuvane sve do danas. U trećem dijelu knjige, sakupljene su svadbene pjesme koje se pjevaju u svečanoj svadbenoj noći "HINNA" u ceremoniji "JALWA". To su pjesme koje se izvode u kombinaciji soliste i grupe. Njih su mogli izvoditi muškarci - pjevači religioznih pjesama (grupe koje se nazivaju ABU SHEVAHOT), ili žene - rođakinje mladenaca, ili sami članovi svatova, koji su to radili besplatno. Ipak, svojevremeno su se u većim zajednicama u Bagdadu pojavile profesionalne ženske pjevačke grupe poznate pod nazivom DAQAQAT. Takve skupine su se sastojale od 4-5 žena, od kojih je jedna bila solistica, dok su druge odgovarale na njenu pjesmu uz bubnjanje. One su pjevale većinom židovske pjesme na judeo-arapskom dijalektu Bagdada. Najslavniji, najpoznatiji takvi DAQAQAT ansambli u prošlosti bili su od MAS'UDA AL BOMBALIYA i DAISY LULU (vjeorjatno zbog snimljenih gramofonskih ploča 1930. godine) kao i slavna obitelj, tj. obiteljski sastav SHAMMA, koji je djelovao čak kroz četiri generacije. U zbirci su obuhvaćene pjesme koje slave mladenku i mladenca, zatim pjesme koje slave njihove roditelje i pjesme koje izražavaju dobre želje mladencima i njihovim obiteljima. Četvrti dio knjige je posvećen pjesmama za obred ZIYARA, tj. pjesmama hodočasnika grobovima svetaca. Te hodočasničke pjesme su najčešće pjevali sami hodočasnici, ali svojevremeno su ih pjevali i profesionalni DAQAQAT i HALGI sastavi na najpopularnijem hodočasničkom odredištu, grobu proroka Ezekiela. Autor knjige je uspio samo devet ZIYARA pjesama pronaći i donijeti njihove zapise u ovom dijelu knjige. Peti dio knjige posvećen je tužbalicama i naricaljkama koje je autor uspio sam snimiti snimajući izvedbe naricaljki vlastite majke (Gurjiya Avraham-Avishur) koja mu je bila jedini usmeni izvor. Knjiga, tj. tekstovi su tiskani na judeo-arapskom jeziku i židovskim pismom s paralelnom transkripcijom tih tekstova u latinici. Knjiga sadrži sedamnaest stranica teksta na

Women's Folk Songs in Judeo-Arabic from Jews in Iraq, translated and edited by Yitzhak Avishur, Iraqi Jews' Traditional Culture Center, Institute for Research on Iraqi Jewry, Tel-Aviv 1987. XXII, 229 str, [16] str. tabli fotografija (Studies in the History and Culture of Iraqi Jewry, 4) (Publication of Iraqi Jew's Traditional Culture Center, 6)

engleskom jeziku, koji obuhvaća uvod i komentare za svaki od pet dijelova knjige, tj. pet skupina, vrsta pjesama. Opremljena je i s 26 dokumentarnih fotografija.

Krešimir GALIN

Klaus-Peter Brenner, Erlesene Musikinstrumente aus der Sammlung der Musikwissenschaftlichen Seminars der Georg-August-Universität Göttingen, Herausgegeben von Martin Staehelin und Rudolf M. Brandl, Musikwissenschaftliches Seminars der Universität Göttingen, Göttingen 1989, 130 str.

Odabrana glazbala iz zbirke Muzikološkog seminara sveučilišta Georg-August u Göttingenu knjižica većeg formata, s opsegom od 128 stranica, ustvari je katalog zbirke glazbala sveučilišta u Göttingenu. Bogata sveučilišna zbirka glazbala koja danas broji 1200 primjeraka nastala je kroz tridesetak godina nastojanjima šefova katedre za muzikologiju (Prof. Dr. Heinrich Husmann, Prof. Dr. Rudolf Brandl) uz pomoć vlade Donje Saksonije i zakladu poduzeća Volkswagen da se otkupe glazbala iz zbirke glazbenih izdavača iz Cella-a, tvorničara glazbala Hermanna Moeck-a, Prof. Dr. Felix-a Hoerburger-a iz Regensburga,

kao i od Prof. Dr. Kurt-a i Ursule Reinhard iz Berlina. Iz cijele zbirke izabrano je 58 primjeraka glazbala s različitih geografskih i kulturnih područja, detaljno je opisano (s podacima o lokalnim nazivima, porijeklu, etničkoj grupi, prijašnjem vlasniku, signaturama, restauratorskim zahvatima, mjerama, građevnom materijalu, broju žica, rupica, dopunskog pribora, ugađanju, graditelju, datumu izrade) i predstavljeno s 52 crno-bijele fotografije i 6 kolor-snimaka. Dvostruka namjera i namjena knjižice da zadovolji potrebe laika za općim podacima o kulturnoj i povijesnoj pozadini (kontekstu) kao i sviračkoj tehnici i funkciji, ali i potrebe specijalista za sasvim specifičnim podacima u potpunosti je ostvarena. Katalog zbirke predstavlja *evropska* glazbala unutar vremenskog raspona od 17. do 20. stoljeća, dok su *vanevropska* glazbala predstavljena čak s nekoliko izuzetnih primjeraka velike starosti kao što su staroegipatska harfa (2500 g. prije n. e.) ili koptska lutnja (500 do 800 g. n. e.) i zatim primjercima novijih znatno mlađih folklornih glazbala iz predjela Afrike južno od Sahare (Gana, Zaire), istočne Afrike (Tanzanija) i Indonezije, središnje i južne Azije (Afganistan, Indija, Nepal), istočne Azije (Japan, Kina) i jugoistočne Azije (Burma, Tajland, Sumatra, Java) i Melanezije (Nova Gvineja).

Katalog je na kraju opremljen popisom kratica za literaturu, a zatim bogatom stručnom bibliografijom kao i manjim rječnikom stručnih naziva (pojмова) korištenih u vrlo studiozno izrađenim opsežnim komentarima na visokoj znanstvenoj razini.

Krešimir GALIN

Aleksandar Linin, Narodnite muzički instrumenti vo Makedonija, Skopje 1986, 143 str.

Nakon već dva, etnomuzikolozima vrlo dobro poznata izdanja knjiga o folklornim glazbalima Slovenije (Zmaga Kumer, *Slovenska ljudska glasbila in godci*, Maribor 1972; Zmaga Kumer, *Ljudska glasbila in*

godci na Slovenskem, Ljubljana 1983), etnoorganolozi i etnomuzikolozi u Jugoslaviji su s velikim interesom očekivali još jedan sintetički rad, tj. pregled tradicijskih glazbala s područja republike Makedonije. Potreba za takvim znanstvenim radovima je vrlo velika u znanstvenim krugovima, kako među specijalistima, tako i među studentima, jer dosadašnja izdanja sintetičkih pregleda tradicijskih glazbala Jugoslavije (XXX: *Tradicijska narodna glazbala Jugoslavije*, Zagreb 1975; Dragoslav Dević, *Etnomuzikologija*, III deo /skripta/, Beograd 1977) temeljila su se na već objavljenim podacima o etnomuzikološkoj literaturi, a manje na temelju novijih znanstvenih istraživanja. Zbog toga što knjiga Aleksandra Linina obiluje podacima iz autorovih vlastitih istraživanja, kao i brojnim njegovim transkripcijama instrumentalne glazbe, ona